

Anteckningar samordningsforum den 19 april 2016

Plats:

Deltagare: Lena Nyberg (MUCF), Kjell Hedwall (Skolverket), Kerstin Dejemyr (Polismyndigheten), Christina Enqvist (Boverket), Fredrik Malmberg (Barnombudsmannen), Maria Borg (CSN), Johan Carlsson (Folkhälsomyndigheten) Erik Brandsma (Energimyndigheten), Brita Törnell (MFD), Jenny Löfström Ellverson (Kulturrådet), Cecilia Tisell (Konsumentverket), Anita Forsnäsgrård (Konsumentverket), Taina Bäckström (Socialstyrelsen), Anna Nyqvist (CSN), Ulla Nordström (Livsmedelsverket), Lovisa Strömberg (DO), Cecilia Nyström (MSB), Staffan Forssell (Kulturrådet), Cecilia Hegethorn Mogensen (Kronofogden), Ewa Thorslund (Statens medieråd)

Minnesanteckningar: Ellionor Triay Strömvall (Barnombudsmannen)

1. Inledning och presentation av Statens medieråd.

Generaldirektör Ewa Thorslund presenterar Statens medieråd och dess arbete.

Statens medieråd som har 20 anställda sitter i Filmhuset, tillsammans med bl.a. Kulturrådet. De bildades den 1 januari 2011, då man slog ihop Statens biografbyrå (censuren) och Medierådet (vårdsskildringsrådet). Eftersom man slog ihop såväl uppdrag som personal jobbas det fortfarande mycket med form på myndigheten. Deras uppdrag är att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare i deras medievardag och skydda dem från skadlig mediepåverkan. De tror inte mycket på filter, utan arbetar med att filtret måste sitta i huvudet på medieanvändarna. De är en expertmyndighet som arbetar med att ta in, tolka och sprida forskning om barns och ungas mediesituation, att producera informations- och undervisningsmaterial i medie- och informationskunnighet (MIK) för skolor och bibliotek och att fastställa åldersgränser för biofilm (ett par hundra filmer per år).

De större trenderna i dagens medielandskap?

- 1 Makt och ägarkoncentration: färre och alltmer kraftfulla aktörer, som påverkar oss. T.ex. Facebook, Twitter och Google. Det vi lägger ut använder de. Ökad kommersiell massövervakning. Måste bli medvetna om hur algoritmer påverkar oss.
Det finns färre publicister i traditionell mening, ett minskat antal professionella journalister. Hela flödet är kommersialiserat. Internet skulle vara öppet och fritt, men nu börjar det bli tvärtom. Alla appar gör att man stannar i det företaget som har gjort appen. Utan att man ens vet om det.
- 2 "Digvidisering"- digitalisering av individen. Människor lever sitt liv allt mer online. Det sker en upplösning mellan privat respektive offentligt. Beteende på nätet är kopplats till konsumtionsmönster, vi är vad vi köper.

- 3 Auktoriteternas kris och den gemensamma berättelsens upplösning. Ett fragmenterat medieinnehåll och medieanvändning leder till en upplösning av den gemensamma berättelsen. Tappar bort de gemensamma referenserna, inte samma tidningar etc. Digitalt material förändrar gränserna för vad som kan anses "normalt". Kommunikativa färdigheter i nya medier blir allt viktigare maktutövning.

Sammanfattning: en aldrig sinande mängd både information och desinformation i samhället. Men en ökad mängd information behöver inte betyda att vi blir mer informerade.

Tre rapporter presenteras:

1. Föräldrar och medier 2015. Fakta om föräldrars attityder till barns medieanvändning.
2. Småungar och medier 2014/15. Fakta om små barns användning och upplevelser av media.
3. Ungar och medier 2014/15. Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av media.

Största utmaningen? Varför jobbar bara med upp till 18? De vill gärna ha upp till 25 år. De vill kunna göra rätt saker och göra nytta, kunna mäta om det är kvalitet i det de gör. Tittar mycket hur de nordiska kollegorna jobbar. I Danmark och Norge finns det liknande myndigheter, de jobbar mycket ihop. Även Finland.

2. Presentation av betänkandet i Barnrättighetsutredningen av Sara Philipson

Barnrättighetsutredningen lämnade sitt betänkande den 11 mars 2016. Regeringen beslutade den 27 mars 2013 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att kartlägga hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter stämmer överens med barnkonventionen (dir. 2013:35). Den 19 februari 2015 beslutade regeringen att utvidga utredarens uppdrag till att också omfatta att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen (dir. 2015:17).

Kartläggningsområden: barn i migrationsprocessen, barn med funktionsnedsättning, barn som bevittnat våld inom familjen, barn som har utsatts för våld inom familjen. En kartläggning av 300 beslut gjordes av forskare vid universitet och högskolor. Utredningen har analyserat deras resultat utifrån de allmänna kommentarerna.

Syftet är att få en bild av vilket genomslag barnkonventionen fått i rättstillämpningen. Såväl grundprinciperna som de andra relevanta artiklarna i barnkonventionen.

Vilket genomslag? Begränsat genomslag för barnets rättigheter i rättstillämpningen. Barn ses inte som rättighetsbärare.

Barnets bästa: används inte som ett tillvägagångssätt i beslutsprocessen; tar inte sin utgångspunkt i det enskilda barnet; avvägningar mot andra intressen redovisas inte; barns åsikter inhämtas inte för bedömningen av barnets bästa.

Barnets bästa måste bedömas i det enskilda fallet. Inte bara i allmänna ordalag som det är nu.

Om ett beslut inte är till barnets bästa måste man visa hur man resonerat, vilka intressen som har viktats. Det görs inte i dagsläget.

Barnets rätt att uttrycka sina åsikter: barns åsikter inhämtas inte i tillräcklig utsträckning;

Syn att barn ska skyddas och utestängas, istället för skyddas under deltagandet. När man pratar med barn pratar man ofta om det som inte är relevant.

Betänkandets förslag:

Förtydligande i LSS och i UtIL:

- barnets bästa ska utredas (det handlar om ett tillvägagångssätt)
- hänsyn ska tas till barnets åsikter vid bedömning av barnets bästa (måste lyssna på barnet, annars är det inte barnets bästa);
- barnet ska få relevant information (information om vilka rättigheter man har, vilka beslut som fattas löpande och slutligt beslut)
- olämplighetsrekvisit i UtIL ska tas bort
- barn ska ha möjlighet att uttrycka åsikter i alla typer av ärenden (UtIL)

Ny straffbestämmelse i BrB föreslås: misshandel av barn. I kartläggningen av våld inom familjen upptäcktes att det finns stora brister i skyddet. I hälften ogillas åtalet, anledningen var många gånger att smärta hos barnet inte ansågs styrkt. Det ställer stora krav hur barn berättar om smärta. Våld mot barn ska vara förbjudet, för vårdnadshavare, lärare eller liknande.

Ny bestämmelse i FPL och FL

- barnets bästa
- information
- framföra åsikter

Bedömningar och förslag utifrån generella iakttagelser

Lagstiftningsåtgärder:

Myndigheter som är centrala för barn, ska göra sig kända, tillgängliga, och anpassade. Utreda om Barnombudsmannen ska föra talan för enskilda.

Administrativa och andra åtgärder:

Ett treårigt kunskapslyft ska ge yrkesgrupper i myndigheter kunskap och kompetens, ex föreslås Barnombudsmannen genomföra utbildningsinsatser

Sverige är redan folkrättsligt bundna av barnkonventionen, men det är ej lag idag. Utredningen ser fördelar med inkorporering. Och fortsatt transformering.

Fördelar med lag:

- stärkt ställning för rättigheterna och ett skarpare juridiskt verktyg (lag istället för fördragskonform tolkning, samtliga rättsområden, fyller ut luckor,

- politisk markering
- pedagogisk vinst

Svårigheter med barnkonventionen som lag:

- allmänt hållna och vaga bestämmelser (dock innehåller även nationell lagstiftning vaga bestämmelser och de får betydelse i alla fall. Genom EU-rätten har svenska rättsväsendet fått viss vana att tolka).
- förarbeten motsvarande de som finns till svensk lagstiftning saknas
- avsaknad av internationell domstol (kan dock få vägledning från bl.a. Norges högsta domstol)

Översyn av översättning av barnkonventionen behövs inför en inkorporering. Möjlighet till skadestånd vid kränkningar måste uppmärksammas i det fortsatta arbetet.

Inkorporeringslagen och de författningsändringar som föreslås träder i kraft den 1 januari 2018.

Norge är ett föregångsland. Tre effekter av barnkonventionen som lag i Norge:

1. nya lagar har blivit bättre, mer noggranna i lagstiftningsprocessen.
2. Domstolar har blivit bättre på att ta upp Barnkonventionen till prövning.
3. Den pedagogiska effekten, vuxna och barn har blivit mer förtrogna med den. "Sjumilasteget", deras motsvarighet till länsstyrelserna är ett exempel på vad som gjorts för att ge myndigheter konkret stöd.

Länk till utredningens förslag:

http://www.regeringen.se/contentassets/7bcdofe8815345aeb2ffod9678896e11/barnkonventionen-bli-svensk-lag-sou-2016_19.pdf

3. Runda med information från myndigheterna om deras arbete med fokus på barn.

Folkhälsomyndigheten: De publicerar rapporter om skolbarns hälsovanor och årliga publikationer om folkhälsan i Sverige. Mycket av arbetet har dock på senaste tiden varit koncentrerat till barn på flykt. De ska leda gruppen "Barn och hälsa" men den är försenad på grund av det arbetet. Gruppen planerar att starta efter sommaren och inbjudan kommer att skickas till alla myndigheter. Fokus kommer vara på den psykiska hälsan.

MUCF: De ska leda gruppen "Ungas etablering", men den har inte heller börjat än. Tre tydliga prioriteringar: 1. ungas etablering på arbetsmarknaden och i samhället, 2. unga nyanlända (just nu åker de runt och tittar på hur kommunerna och myndigheterna hjälper de äldre unga, de som är äldre än 18 år och det är väldigt lite aktiviteter i den här gruppen) 2. ungas psykiska hälsa. Deras senaste rapport "Ung idag", släpptes i fredags till regeringen.

Kulturrådet: De delar ut miljarder och det är alltid fokus på barn, det står i instruktionen. De har just nu flera projekt som är kopplade till den nuvarande regeringen, kopplingar till barn och demokrati. De tittar på kulturskolorna och har ett pilotprojekt vad gäller förskolan. Även en satsning på utanförskapsområden, 170

miljoners satsning på integrationsprojekt koppla konst och kultur till integration. I "Bokstart", i samarbete med BVC och folkbiblioteken, ges bokpaket till små barn för att främja högläsning i utsatta områden. Ett lyckat pilotprojekt som tidigare fanns i områden i Stockholm och Göteborg tidigare, nu Norrland.

MSB: De jobbar med samhällets säkerhet. De är med i barnsäkerhetsrådet, där de har haft ett samarbete om säkerhet i skolan. Nu ska de titta på fritid. Det är kopplat till flyktingsituation, samhällsnyttig verksamhet påverkas av den snabba befolkningsökningen. Hur påverkar det rättssäkerhet? Våldsbejakande extremism, hur det går att förebygga. Främst de två perspektiven. Värna demokrati och rättssäkerhet, öka medvetenheten om källkritik och medvetandet på nätet. Det förändrade säkerhetspolitiska läget påverkar.

DO: De arbetar med trakasserier i skolan och stöd för skolor. Det finns ett enormt sug, vilket är inspirerande och de har gjort många besök. Det är dock svårt att visa resultat. Nu gått över till att stödja de skolor som de har identifierat behöver stöd. De håller på att utveckla en intern barnhandbok, som blir klar de närmaste veckorna. Antalet anmälningar trakasserier i skolan är konstant, men de har blivit grövre. Skolorna brister i utrednings- och åtgärdsskyldighet.

Polismyndigheten: De har tagit fram riktlinjer om hur skolorna ska göra om det händer brott i skolan, vad skolorna ska anmäla. Skolverket skulle behöva vara med men vill tyvärr inte vara med, de jobbar med dödligt våld i skolan, men det är inte det som är vanligast, det är sämre med handlingsplaner hur man hanterar de vardagliga brotten. De externa aktörerna, Securitas och liknande, kliver in när skolorna inte vet. De ensamkommande är i stort fokus. Kan ta in dem vid brott eller annat, men är beroende av andra aktörer för att hänvisa dem vidare.

Skolverket: Alla aktörer vänder sig till skolan, det kräver samordning! I dialog med regeringen måste man få ordning på insatserna så att de inte spretar. De har ett uppdrag att lägga fram IT-strategier, för det är bristande likvärdighet i tillgången i landet. Regjäl satsningar på kompetensutveckling för personal. Alla ska ha tillgång oavsett var de kommer ifrån. Det här är en strategi fram till 2022. Se över styrdokumentet, skriva ut tydligare krav och förväntningar runt IT-användningen.

Livsmedelsverket: De har ett nystartat nätverk kring "Bra matvanor" där såväl myndigheter som regioner ingår, hur man gemensamt kan verka för bättre matvanor bland barn och ungdomar. I nätverket ingår Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Jordbruksverket, Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting och samtliga landsting/regioner. De driver ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg. I september lanseras nya råd för måltiderna i förskolan. Råden kommer gå ut på en öppen remiss i mitten på maj och vi välkomnar synpunkter från alla intressenter. Råden kommer mer än tidigare handla om hur mat och måltider bidrar till förskolans uppdrag och innehållet har tagits fram i samverkan med Skolverket. De lyfter hur måltiderna kan användas som en del av förskolans integrations- och jämställdhetsarbete. Läsåret 2016-17 genomförs deras stora nationella matvaneundersökning (den femte). Denna gång på 3000 barn och ungdomar i skolåldern (åk 5, 8 och Gy2) och med hjälp av ett nationellt urval av ca 200 skolor. De kommer tillsammans med AMM-kliniker samla in information om vad ungdomarna äter under 2 dagar (webbaserad kostregistrering), andra livsstilsfaktorer, socioekonomi samt biologiska (blod och urin) prover.

CSN: De jobbar med ekonomisk utsatthet, de har ringt runt till unga kunder som var på väg att få en skuld hos Kronofogden för att erbjuda dem avbetalningsplan. Vad gäller ensamkommande flyktingbarnen, vet att de att de kommer få fler ansökningar, gällande ett bidrag som heter "extra tillägg". För att förhindra ungas skuldsättning har de gjort en satsning gällande elevers stöd baserat på att de studerar på heltid. Tidigare fått in en rapport om närvaro som har legat i deras system tills de fått tid, kan ha gått några veckor, vilket har lett till att många fått bidrag felaktigt som de måste betala tillbaka. Nu fattas beslut maskinellt om att stoppa utbetalningen och det har lett till färre återkrav.

Socialstyrelsen: Det kommer snart filmer från dem om ensamkommande flyktingbarn. De har mycket arbete med socialtjänsten i och med barn på flykt. De har uppdrag att se över föreskrifter, bl.a. gällande familjehemsuppdrag. Jobbar med tre filmer om placering i HVB-hem och i familjehem. De görs på tolv språk. Stödmaterial ska tas fram till de vuxna. De har fortsatt uppdrag att göra fördjupande analyser av läget inom socialtjänsten och de kommer att titta på hanteringen av orosanmälningar. Många kommuner hinner inte hantera orosanmälningar på ett bra sätt. De försöker i analysen lyfta kommuner som har klarat sig bra. Kommer inom kort med en samlad delrapport om läget.

Konsumentverket: De arbetar med produktsäkerhetsområdet, tillsammans med Boverket och SkI har de granskat 26 lekplatser. Tyvärr har de funnit allvarliga brister, bristande underhåll och nya leksaker som har allvarliga säkerhetsbrister. Snart färdiga med en rapport. Också gjort en kontroll av leksaker som säljs på knallemarknader, också där kommer snart en rapport. De jobbar med privatekonomi i skolan med Finansinspektionen och Kronofogden, de håller på att göra en film om "Koll på cashen", färdig 2017. Väldigt efterfrågade och extra viktigt med tanke på alla nyanlända. Syftet är att prata med alla gymnasieungdomar. Arbetet med omyndigas skulder har varit framgångsrikt. Tillsyn av tio inkassobolag som skickar brev till barn De har följt upp skulder som kom in från Trafikverket och Transportstyrelsen och gällande skolfoton., De har tagit fram en vägledning för bloggare om informationssäkerhet.

MFD: De har en ny GD, Malin Ekman Aldén, som har stort intresse för barnfrågor. De jobbar med att få bättre barn- och jämställdhetsperspektiv i alla frågor. I slutfasen av genomförandet av funktionshindersstrategin, och de ska föreslå tydligare barnperspektiv i den nya strategin. De arbetar tillsammans med DO och Barnombudsmannen. De kommer vara i en uppbyggnadsfas under två år och vill gärna ha inspel från andra myndigheter om vad de ska fokusera på.

Energimyndigheten: Det är första gången de deltar i myndighetsnätverket. De arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Det är brist på barnperspektiv i dessa diskussioner om energifrågan, något som måste ändras. Hela vårt energisystem håller på att göras om till ett mer decentraliserat och demokratiskt system. Det är direkt avgörande för hur vi bygger upp vårt samhälle och där måste vi ha mer barnperspektiv.

Barnombudsmannen: Vi har precis lanserat "Koll på soc" tillsammans med Socialstyrelsen. <https://kollpasoc.se>. Detta på grund av alla barn som genom åren sagt att de saknar information om var de kan vända sig när de är utsatta. Precis släppt årets rapport till regeringen, "Respekt", om barn med funktionsnedsättning. Nästa årsrapport handlar om Barn på flykt, som alltid är en stor fråga men nu är i

extra fokus. Vi har tittat på ankomstboenden i Sverige och situationen i Europa. Vi jobbar också med MUCF om hur man får in ett barn- och ungdomsperspektiv i kommuners och myndigheters verksamhet. Har fått ett uppdrag att höja kunskapen hos barn och vuxna om barns rättigheter och ska göra det genom att skapa en webbportal, Barnrättsportalen.

Kronofogden: Jobbar med ungas boendefrågor, för att minska hemlöshet och förebygga att barn vräks. Informationsmaterial som riktar sig till barn om hur det är att ha föräldrar som är skuldsatta. Jobbar med kommuner med "Koll på cashen". Avvisa bet föreläggande för de som inte fyllt 18 år, Olika aktörer låter barn ingå avtal fast de inte har rättskapacitet, jobbat mycket mot körskolor och riksiddrottsförbunden. Kommuner ansöker om betalningsföreläggande, men om det bygger på ett avtal som barnet ingått felaktigt avvisar Kronofogden.

Boverket: Den disponibla inkomsten har gått upp 29 % de senaste sex åren, men det är ojämnt fördelat. Problem med två föräldrar som är samboende hör man inte så mycket om. Man bör höja gränserna för bidrag, de har legat kvar på samma gräns 15-16 år, för man kan ligga under existensminimum och ändå inte ha rätt till bostadsbidrag. Bostadsbidragen är ett etableringshinder, många fastighetsägare nobbar de som har bostadsbidrag. Ett prioriterat område.

4. Nästa möte

Nästa samordningsforumsmöte blir tisdag den 15 november 2016 kl. 12-15. Plats ännu inte bestämd.